

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

4. Крусян А. Методологія сучасного українського конституціоналізму. Юридичний вісник. 2012. № 2. С. 4–12.
5. Фальковський А. О. Поняття та функції методологічних підходів у сучасних правових дослідженнях. Актуальні проблеми держави і права. Вип. 45. С. 40–44.
6. Крижановський А. Ф., Коломоець О. В. Методологія та структура державознавства: кілька гостроактуальних проблем. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2013. № 5. С. 9–12.
7. Чухно А. Інституціоналізм: теорія, методологія, значення. Економіка України. 2008. № 6. С. 4.

Ключові слова: інституційний підхід, державознавство, методологія юриспруденції, інститут, інституційна система.

Key words: institutional approach, state studies, methodology of jurisprudence, institution, institutional system.

ВОЙТКОВА АЛІСА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри загальної теорії права та держави*

ОСОБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ЯК МОРСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

У нинішніх умовах загострення глобальних проблем людства, порушення світового правопорядку російською федерацією, що зумовило спочатку анексію Криму в 2014 році, проведення АТО в Донецькій і Луганській областях, а тепер і повномасштабного вторгнення та розв'язання війни на території України, особливої актуальності набувають проблеми реалізації вищевказаної зовнішньої функції нашої держави. Діяльність морської держави щодо забезпечення свого захисту має складний зміст і різнобічні можливості. Щодо їх реалізації спрямовані підготовка та ведення дипломатичної, політичної, інформаційної та міжнародної економічної боротьби. Невід'ємною складовою частиною цієї діяльності є створення морської військової адміністрації держави і здійснення керівництва нею.

Функції держави – це головні напрямки і види діяльності країни, зумовлені її завданнями і цілями й такі, що характеризують її сутність [1]. У функціях держави знаходить відображення роль, яку вона відіграє у вирішенні основних питань суспільного розвитку і перш за все у задоволенні різних інтересів свого населення. Зовнішні функції держави – це основні напрями її діяльності, які пов'язані із безпосереднім вирішенням завдань, які стоять перед нею на міжнародній арені. О. Ф. Скакун, зазначає, що вони забезпечують зовнішню політику держави [1, с. 48] і залежать від характеру політичного режиму, історичних етапів розвитку тієї чи іншої країни, від ситуації,

яка склалась на міжнародній арені, та інших чинників. Серед зовнішніх функцій держави одне із центральних місць посідає функція оборони країни, яка полягає у захисті суверенітету від зовнішніх посягань як економічними, дипломатичними, так і військовими засобами [1, с. 49]. Окремі фахівці визначають оборонну функцію держави як історично першу зовнішню функцію країни, оскільки вона відноситься до функцій, які притаманні державі на всіх етапах її розвитку. Як показує історичний досвід, цьому можна знайти підтвердження. Історія людства, а зараз, у тому числі і України, це історія численних воєн і військових конфліктів.

З огляду на це, в усі історичні епохи пануючі політичні сили надавали виключно важливого значення збройним силам та пануванню на морі як важливому вирішальному фактору підтримки і закріплення своєї влади, збереження суверенітету і територіальної цілісності. На сьогодні це має неабияку актуальність. Діяльність країни та її органів щодо реалізації функцій держави здійснюється в різних формах. Існує кілька класифікацій форм здійснення функцій держави. Зазвичай виділяють правові та організаційні форми здійснення функцій держави. Правові форми – це діяльність органів держави, яка пов'язана з ухваленням і виданням правових актів, а саме: правотворча, правозастосовча, правоохоронна, правоінтерпретаційна. Організаційні форми здійснення функцій держави – це поточна технічна, господарська, статистична діяльність, спрямована на розв'язання конкретних завдань. Кожна функція держави здійснюється одночасно і в правових, і в організаційних формах [4, с. 57–61], у тому числі і функція оборони держави. Підтвердженням цього слугує положення ст. 1 Закону України «Про оборону України», де, зокрема, зазначається, що оборона України – це система політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту [5]. Діяльність морської держави щодо забезпечення свого захисту має складний зміст і різнобічні можливості. Щодо їх реалізації спрямовані підготовка та ведення дипломатичної, політичної, інформаційної та міжнародної економічної боротьби. Невід'ємною складовою частиною цієї діяльності є створення морської військової організації держави і здійснення керівництва нею. Позитивним проявом такої діяльності є реальна можливість збройного захисту цілісності і недоторканості власної території, виконання міжнародних зобов'язань. У разі неможливості вирішення міжнародних конфліктів мирними засобами держава має право використовувати свої збройні сили. Саме у цьому знаходить свій прояв негативний бік зазначеної функції.

Згідно із ст. 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства [7]. Зокрема, у статті 51 Статуту ООН закріплено право держав на індивідуальну чи колективну самооборону від агресії [8]. Зазначене право теж знайшло своє конституційне закріплення. Згідно із ст. 17 Основного закону захист суверенітету

і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості покладаються на Збройні сили України. Державну безпеку та захист державного кордону України мають забезпечувати відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом [7]. Конституція України визначає основні засади державної політики, спрямовані на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз. На думку автора їх варто розглядати як надзвичайно важливе підґрунтя на шляху до існування, самозабезпечення та подальшого розвитку суверенної держави [9, с. 612]. Функції оборони України покладаються на спеціально створені військові організації, а саме Збройні сили України та інші відповідні військові формування та правоохоронні органи держави. Згідно із ст. 1 Закону України «Про Збройні Сили України» Збройні сили України – це військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладається оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості. Збройні сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного та підводного простору держави у межах територіального моря України у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу із тероризмом [10].

Після широкомасштабного вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року в Чорноморському регіоні склалася нова геополітична реальність. Після захоплення українського міста Маріуполь у травні 2022 року та по суті привласнення нею виходів до Азовського моря, вона також прагне отримати максимальний контроль над Чорним морем.

Тому, на основі проведених досліджень визначено особливості функції оборони України як морської держави та шляхи її реалізації в сучасних умовах. Таким чином, функція оборони держави включає у себе систему державних та міжнародних заходів, спрямованих на покращення обороноздатності країни у теперішній військовий час та підтримання бойової готовності Збройних сил в мирний. Вона характеризується тим, що на відміну від інших функцій держави, носить постійний характер. Історія підтверджує, що на усіх етапах розвитку державно-організованого суспільства існувала об'єктивна необхідність захисту від зовнішнього агресора. А також чітко та всебічно окреслена нормами міжнародного і вітчизняного законодавства.

Реалізація функції оборони України як морської держави має здійснюватися шляхом: 1) визначення обов'язку оборони України за спеціально створеними морськими військовими адміністраціями, які наділені компетенцією у відповідності до положень Конституції України; 2) збереження «дипломатичної переваги» в регіоні Чорного моря та відновлення виходів до Азовського моря; 3) посилення сил і засобів оборони (створення флоту морських дронів, ППО, сприяння використанню можливостей оборони країн-союзників в оборонних зв'язках;

4) створення Ініціативи чотирьох морів, яка б включала Адріатичне, Балтійське, Чорне і Каспійське моря; 5) посилення дипломатичної активності в регіоні за допомогою формату ГУАМ.

Список використаних джерел:

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун. – Харків : Консум, 2006. – 656 с.
2. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права: елементарний курс / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвеева. – Видання друге. – Харків : ТОВ «Одіссей», 2008. – 432 с.
3. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр
4. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр
5. Статут ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр
6. Джерела конституційного права України : монографія / за ред. Ю. С. Шемшученка, О. І. Ющик. – Київ : НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2010. – 709 с.
7. Про Збройні сили України : Закон України від 06.12.1991р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр

Ключові слова: морська держава, функції держави, внутрішні і зовнішні функції держави, суверенітет, оборонна функція держави.

Key words: maritime state, functions of the state, internal and joint functions of the state, sovereignty, defense function of the state.

ЛУК'ЯНЧУК ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри загальної теорії права та держави*

СТАТИЧНИЙ ТА ДИНАМІЧНИЙ ПІДХОДИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПРАВА

Враховуючи значення методології в процесі праворозуміння, правопізнання та правозастосування, вивчення її складових набуває величезного значення. Особливої уваги заслуговує звернення до дослідження інтерпретації права.

Як зазначає В. Дудченко, неможливо пізнати соціальне явище, включно і право, не зрозумівши його сенсу [1, с. 12].

Інтерпретатори права передусім мають зрозуміти, що мали на увазі автори інтерпретованого тексту. У цьому плані правова наука – це суто герменевтична наука. Текст ніколи не може бути цілком зрозумілим. Хто хоче його правильно зрозуміти, завжди повинен знати, що хоче сказати автор тексту. Він повинен вносити із собою своє розуміння значення тексту, залишаючись водночас на твердому ґрунті

Тіщенко Юлія Валеріївна Елементи міфологічного світогляду у правосвідомості сучасної людини	50
Бальжик Ірена Анатоліївна Захист прав людини під час сучасної війни	54
Рязанов Михайло Юрійович Нормативний та процесуальний аспекти правової спадщини: антропологічний підхід	57
Кобко-Одарій Вікторія Сергіївна Правова спадщина: щодо питання внутрішньої єдності та зовнішнього вираження	59
Кравченко Сергій Петрович Правовий текст як образ лінгвістичного буття права	63
Чувакова Ганна Михайлівна Соціальні аспекти категорій норма-аномалія	66
Кормич Анатолій Іванович Витоки концепції глобального неуправління та її науковий і практичний потенціал	69
Serebro Mykhailo Technological trends in legal practice	72
Антошина Ірина Володимирівна Інформація і право: діалектика взаємозв'язку	74
Скуріхін Сергій Миколайович Етологічний аналіз ресурсів влади	77
Іванченко Ольга Миколаївна До питання співвідношення легітимності права та правової культури в Україні	80
Дудник Руслана Миколаївна Місце гендерного права у системі права України	84
Іванчук Віра Євстафіївна Моніторинг формування професійної правової культури у майбутніх юристів	86
Ковбасюк Степан Валерійович Інституційний підхід в методології державознавства	88
Войткова Аліса Вікторівна Особливості та шляхи реалізації функції оборони України як морської держави	91
Лук'ячук Ольга Вікторівна Статичний та динамічний підходи в інтерпретації права	94
Одарій Віктор Віталійович Порівняльно-правовий метод у застосуванні права	96
Грезіна Олена Миколаївна Етичні аспекти забезпечення якості освітнього процесу в контексті захисту прав учасників освітнього процесу	99